

دانشگاه سوادکوه

دانشکده علوم انسانی

گروه جغرافیا

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

نقش دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا در ساماندهی مدیریت روستایی

(مطالعه موردی: دهستان سررود جنوبی)

استاد راهنما:

دکتر حسین فراهانی

استاد مشاور:

دکتر بهروز محمدی یگانه

پژوهشگر:

فاطمه آیین‌مقدم

پاییز ۱۳۸۹

پیشکش به دستان پرمهر و چشمان زندگی بخش مادرم
و پدر مهربانم که همواره مرا به تحصیل علم تشویق می‌کند.
و تقدیم به تمامی افرادی که در راه تحصیل علم پشتیبان من
بوده‌اند.

تقدیر و تشکر

منت خدای را عزو جل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت.

هرگز فراموش نمی‌شوند افرادی که برای سعادت دیگران از هیچ کوششی فروگذاری نکرده و دل به دریا زده- اند تا آنان را به ساحل سعادت برسانند، کسانی که از سرای حرف به سرزمین عمل پا گذاشته‌اند و حقیقت ماندگاری آنان همراهی علم و حقیقت است.

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید هم مگر لطف شما پیش نهد گامی چند

در انجام این پژوهش از استاد راهنمای محترم آقای دکتر حسین فراهانی به دلیل رهنمودها و راهنمایی‌های ارزنده‌شان، قدردانی می‌نمایم.

از استاد گرامی آقای دکتر بهروز یگانه که مشاوره این اثر را بر عهده گرفتند، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

بر خود لازم می‌دانم از زحمات استادان محترم گروه جغرافیای دانشگاه زنجان تشکر و سپاسگذاری کنم.

در نهایت از خانواده‌ام، دوستانم و مهندس لقمان صادقی به دلیل حمایت‌های بی‌دریغشان تشکر سپاسگذاری می‌نمایم.

فاطمه آیین‌مقدم

چکیده

دهیاری‌ها به عنوان سازمان‌های عمومی غیردولتی می‌باشند که اخیراً در نظام مدیریت روستایی کشور مطرح شده‌اند و اداره امور محلی را با نظارت روستاییان از طریق شوراهای اسلامی روستا به انجام می‌رسانند و در حوزه خدمات عمومی وظایفی دارند. تأسیس این نهاد را می‌توان اقدام مهمی در تکمیل حلقه مدیریت روستایی در فرآیند توسعه متوازن و پایدار دانست. در این تحقیق نقش و عملکرد شوراهای دهیاری بر اساس چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش در این تحقیق توصیفی-تحلیلی مبتنی بر پرسش‌نامه است. داده‌های تحقیق در ۲۲ روستای دهستان سررود جنوبی با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و از طریق پرسش‌نامه با ۳۰۳ نفر از سرپرست خانوارها تکمیل شد. به منظور تحلیل متغیرهای مورد مطالعه، از نرم افزار Spss و روش‌های آماری و آزمون‌های آماری ناپارامتریک همبستگی و کروسکال والیس، استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد که وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها رابطه معنی‌داری با عملکرد شوراهای دهیاری دارد. همچنین دهیاری و شوراهای دهیاری پرمجموعیت به دلیل دریافت سرانه اعتباری بیشتر موفق‌تر از روستاهای کوچک عمل کرده است. میانگین رتبه پاسخ‌های به دست آمده از عملکرد شورا و دهیار در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی نشان داد که دهیاری و شوراهای دهیاری در انجام وظایف مربوط به بعد اجتماعی موفق‌تر از سایر ابعاد عمل کرده‌اند. و کمترین ارزیابی صورت گرفته از دید جامعه نمونه مربوط به بعد اقتصادی می‌باشد.

کلید واژه‌ها: مدیریت روستایی، شورا، دهیاری

فصل اول: کلیات تحقیق

۲	مقدمه
۳	۱-۱- بیان مسأله و سؤالات تحقیق
۶	۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۱-۳- فرضیات تحقیق
۶	۱-۴- اهداف تحقیق
۷	۱-۵- پیشینه تحقیق
۱۴	۱-۶- روش تحقیق
۱۴	۱-۷- روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۱۴	۱-۸- تجزیه و تحلیل اطلاعات
۱۴	۱-۹- جامعه آماری و حجم نمونه
۱۵	۱-۱۰- تعاریف و مفاهیم واژه‌های اساسی

فصل دوم: مبانی نظری

۱۶	مقدمه
۱۷	۲-۱- توسعه روستایی
۱۸	۲-۲- تعریف مدیریت
۱۹	۲-۳- وظایف مدیریت
۱۹	۲-۴- تئوری‌های مدیریت
۲۰	۲-۴-۱- مکتب کلاسیک
۲۰	۲-۴-۱-۱- نظریه مدیریت علمی
۲۰	۲-۴-۱-۲- نظریه اصولگرایان
۲۱	۲-۴-۱-۳- نظریه بوروکراسی
۲۱	۲-۴-۲- مکتب نئوکلاسیک
۲۲	۲-۴-۳- مکتب ساخت‌گرایان
۲۲	۲-۴-۴- نظریه‌های نوین مدیریت
۲۲	۲-۴-۴-۱- نظریه سیستم‌ها در مدیریت
۲۳	۲-۴-۴-۲- نظریه اقتضایی در مدیریت
۲۴	۲-۵- مدیریت مشارکتی
۲۷	۲-۶- مفهوم مدیریت روستایی و جایگاه آن در توسعه روستایی
۲۹	۲-۷- اهداف مدیریت روستایی
۳۱	۲-۸- بازیگران مدیریت روستایی
۳۱	۲-۸-۱- دولت و نقش آن در مدیریت روستایی
۳۳	۲-۸-۲- نقش بازار در مدیریت روستایی
۳۵	۲-۹- مدیریت روستایی در کشورهای دیگر
۳۷	۲-۹-۱- مدیریت توسعه روستایی در هند
۳۸	۲-۹-۲- مدیریت توسعه روستایی در مالزی
۳۸	۲-۹-۳- مدیریت توسعه روستایی در سری‌لانکا

۳۸	۲-۹-۴- مدیریت توسعه روستایی در کامرون
۳۹	۲-۹-۵- انجمن‌های روستایی در ژاپن
۳۹	۲-۹-۶- مراکز مدیریت روستایی در کشور مالی
۴۰	۲-۱۰-۱۰- تاریخچه و سیر تحولات مدیریت روستایی در ایران
۴۱	۲-۱۰-۱- مدیریت روستا در ایران باستان
۴۲	۲-۱۰-۲- مدیریت روستا قبل از مشروطیت
۴۳	۲-۱۰-۳- مدیریت روستا از مشروطیت تا اصلاحات ارضی
۴۵	۲-۱۰-۴- مدیریت روستا از اصلاحات ارضی تا انقلاب اسلامی
۴۵	۲-۱۰-۵- مدیریت روستایی پس از انقلاب اسلامی
۴۸	۲-۱۱-۱۱- نهادها و ظرفیت‌های مدیریت روستایی در ایران
۴۸	۲-۱۱-۱- شورای اسلامی روستا
۵۰	۲-۱۱-۱-۱- وظایف شورای اسلامی روستا
۵۱	۲-۱۱-۱-۲- ضرورت تشکیل شوراهای
۵۴	۲-۱۱-۲- دهیاری‌ها
۵۵	۲-۱۱-۲-۱- وظایف دهیاری‌ها
۵۷	۲-۱۱-۲-۲- برنامه ۵ ساله دهیاری
۵۹	۲-۱۲-۱۲- عوامل مؤثر بر مدیریت روستایی ایران
۵۹	۲-۱۲-۱- عوامل سیاسی
۶۰	۲-۱۲-۲- عوامل مدیریتی
۶۱	۲-۱۲-۳- عوامل دولتی
۶۲	۲-۱۲-۴- عوامل اجتماعی- فرهنگی
۶۳	۲-۱۲-۵- عوامل اقتصادی
۶۶	۲-۱۲-۶- عوامل جغرافیایی و طبیعی
۶۶	۲-۱۳-۱۳- زمینه‌های اعمال مدیریت منابع در روستا
۶۶	۲-۱۳-۱- منابع پایه
۶۶	۲-۱۳-۱-۱- مدیریت زمین
۶۹	۲-۱۳-۱-۲- مدیریت خاک
۷۰	۲-۱۳-۱-۳- مدیریت آب
۷۲	۲-۱۳-۲- کیفیت زندگی
۷۴	۲-۱۳-۱- تعریف و مفهوم کیفیت زندگی در محیط روستایی
۷۶	۲-۱۳-۲- معیارهای کلی مؤثر بر کیفیت زندگی محیط روستایی
۷۷	۲-۱۳-۳- عناصر و ابعاد اساسی کیفیت زندگی متأثر از مدیریت روستایی
۷۷	۲-۱۳-۲-۱- بعد اقتصادی
۷۸	۲-۱۳-۲-۲- بعد اجتماعی
۷۹	۲-۱۳-۲-۳- بعد زیست محیطی
۸۰	۲-۱۳-۲-۴- بعد کالبدی
۸۱	۲-۱۴-۱۴- راهبردهای ساماندهی مدیریت روستایی
۸۱	۲-۱۴-۱- راهبردهای بینشی

۸۱	۲-۱۴-۲- راهبردهای برنامه‌ای
۸۲	۲-۱۴-۳- راهبردهای اقتصادی
۸۳	۲-۱۴-۴- راهبردهای اجتماعی
۸۴	۲-۱۴-۵- راهبردهای فرهنگی
۸۴	۲-۱۴-۶- راهبردهای مشارکتی
۸۶	نتیجه‌گیری
	فصل سوم: روش‌شناسی و تکنیک‌های تحقیق
۸۷	۳-۱- روش‌شناسی تحقیق
۸۸	۳-۲- سؤالات تحقیق
۸۸	۳-۳- فرضیات تحقیق
۸۸	۳-۴- فرایند تحقیق
۹۰	۳-۵- تکنیک‌های تحقیق
۹۰	۳-۵-۱- روش و ابزار گردآوری داده‌ها
۹۰	۳-۵-۲- تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹۱	۳-۶- واحد تحلیل و جامعه آماری
۹۱	۳-۷- روش و چهارچوب شاخص ارزیابی دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا
۹۱	۳-۸- گویه‌ها و متغیرهای مورد بررسی و ارزیابی
۹۵	۳-۹- منطقه مورد مطالعه
۹۵	۳-۹-۱- موقعیت جغرافیایی و سیاسی منطقه مورد مطالعه
۹۷	۳-۹-۲- ژئومورفولوژی و توپوگرافی
۹۹	۳-۹-۳- زمین‌شناسی
۱۰۰	۳-۹-۴- وضعیت اقلیمی
۱۰۰	۳-۹-۵- دما
۱۰۱	۳-۹-۶- رطوبت
۱۰۳	۳-۹-۷- بارندگی
۱۰۴	۳-۹-۱۰- باد
۱۰۵	۳-۹-۱۱- منابع آب شهر یاسوج
۱۰۶	۳-۱۰- ویژگی‌های جمعیت
۱۰۶	۳-۱۰-۱- تعداد جمعیت
۱۰۹	۳-۱۰-۲- توزیع و تراکم جمعیت
۱۰۹	۳-۱۱- ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی
۱۰۹	۳-۱۱-۱- وضعیت سواد
۱۰۹	۳-۱۱-۲- فعالیت و اشتغال
۱۱۱	۳-۱۲- ویژگی‌های کالبدی
۱۱۱	۳-۱۲-۱- راه‌های ارتباطی
۱۱۱	۳-۱۲-۲- امکانات دهستان
	فصل چهارم: یافته‌های توصیفی و تحلیلی
۱۱۵	۴-۱- یافته‌های توصیفی در ارتباط با ویژگی‌های فردی

- ۱۱۵ ۴-۱-۱- جنسیت
- ۱۱۶ ۴-۱-۲- سن
- ۱۱۷ ۴-۱-۳- سطح سواد
- ۱۱۸ ۴-۱-۴- نوع شغل
- ۱۱۹ ۴-۱-۵- سابقه مدیریتی اعضاء شورا و دهیار
- ۱۱۹ ۴-۲- یافته‌های توصیفی در ارتباط با گویه‌های مطرح
- ۱۱۹ ۴-۲-۱- عملکرد شورا و دهیار در ابعاد اقتصادی
- ۱۱۹ ۴-۲-۱-۱- میزان رضایت از شورا و دهیار در خصوص ایجاد اشتغال و گسترش صنایع تولیدی
- ۱۲۰ ۴-۲-۱-۲- میزان رضایت از شورا و دهیار در ارتباط با همکاری با کشاورزان برای بازاریابی محصولاتشان
- ۱۲۱ ۴-۲-۱-۳- میزان پیگیری شورا و دهیار برای بهبود وضعیت کشاورزی روستا
- ۱۲۱ ۴-۲-۱-۴- میزان موفقیت شورا و دهیار در خصوص افزایش کمی و کیفی تولیدات روستایی
- ۱۲۲ ۴-۲-۲- عملکرد شورا و دهیار در بعد اجتماعی
- ۱۲۳ ۴-۲-۲-۱- میزان رضایت مردم از شورا و دهیار در خصوص حل اختلافات و دعاوی مردم
- ۱۲۳ ۴-۲-۲-۲- نقش شورا و دهیار در خصوص همکاری با نیروی انتظامی جهت برقراری نظم و امنیت
- ۱۲۴ ۴-۲-۲-۳- میزان موفقیت دهیاری در خصوص معرفی خانواده‌های بی‌سرپرست و بی‌بضاعت به سازمان بهزیستی
- ۱۲۴ ۴-۲-۲-۴- میزان دعوت شورا و دهیار از مردم برای شرکت در جلسات رسمی
- ۱۲۵ ۴-۲-۲-۵- میزان موفقیت شورا و دهیاری در ارتباط با امدادسانی به روستاییان در مواقع بحرانی
- ۱۲۶ ۴-۲-۲-۶- میزان مهارت، تخصص و سطح سواد و روابط عمومی شورا و دهیار در پی‌گیری امور
- ۱۲۶ ۴-۲-۲-۷- میزان توجه و عنایت شورا و دهیار برای حل مشکلات و انجام سریع کارها
- ۱۲۷ ۴-۲-۲-۸- میزان موفقیت شورا و دهیاری در خصوص جلب مشارکت اهالی در جمع‌آوری زباله در سطح روستا
- ۱۲۷ ۴-۲-۲-۹- عملکرد شورا و دهیاری در ارتباط با تسهیل فرایند همکاری با سازمان‌های دولتی
- ۱۲۸ ۴-۲-۲-۱۰- میزان رضایت کلی مردم از نحوه عملکرد شورا و دهیار
- ۱۲۹ ۴-۲-۲-۱۱- توانایی تشخیص و ارائه راه‌حل توسط شورا و دهیار در زمینه مسائل آموزشی روستا
- ۱۲۹ ۴-۲-۲-۱۲- میزان ارتباط صمیمی، دوستانه و عاطفی اعضاء شورا و دهیار با مردم
- ۱۳۰ ۴-۲-۲-۱۳- میزان همکاری و مشارکت اهالی با شورا و دهیار در انجام امور روستا
- ۱۳۰ ۴-۲-۲-۱۴- میزان هماهنگی شورا و دهیار
- ۱۳۱ ۴-۲-۲-۱۵- میزان مراجعه روستاییان به شورا و دهیار برای ارائه مشاوره جهت توسعه روستا
- ۱۳۱ ۴-۲-۲-۱۶- مشارکت روستاییان در زمینه‌های مختلف عمرانی
- ۱۳۲ ۴-۲-۲-۱۷- مشارکت روستاییان در پرداخت نقدی
- ۱۳۳ ۴-۲-۳- عملکرد شورا و دهیاری در بعد محیطی
- ۱۳۳ ۴-۲-۳-۱- میزان رضایت از شورا و دهیار در ارتباط با حفظ سلامت و بهداشت محیط روستا
- ۱۳۴ ۴-۲-۳-۲- میزان رضایت مردم از عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با جلوگیری از فرسایش خاک
- ۱۳۵ ۴-۲-۳-۳- نقش شورا و دهیار در خصوص دسترسی به آب سالم
- ۱۳۶ ۴-۲-۳-۴- نقش شورا و دهیار در ارتباط با نصب سطل زباله در روستا و دفن بهداشتی زباله
- ۱۳۶ ۴-۲-۳-۵- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با بهبود کیفیت زندگی مثل جمع‌آوری و سیستم بهداشت دفع فضلاب
- ۱۳۷ ۴-۲-۳-۶- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با بهبود کیفیت زندگی مثل پاکیزگی محیط و منظر روستا
- ۱۳۷ ۴-۲-۳-۷- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با بهبود کیفیت زندگی مثل جمع‌آوری و زهکشی آبهای سطحی
- ۱۳۹ ۴-۲-۴- عملکرد شورا و دهیاری در بعد کالبدی

- ۱۳۹ -۴-۲-۴-۱- میزان رضایت از شورا و دهیار در خصوص شبکه حمل و نقل، اصلاح و توسعه شبکه معابر روستا
- ۱۴۰ -۴-۲-۴-۲- میزان رضایت مردم از عملکرد شورا و دهیار در خصوص تهیه و اجرای طرح هادی
- ۱۴۰ -۴-۲-۴-۳- میزان موفقیت شورا و دهیار در خصوص ساماندهی گورستانها
- ۱۴۱ -۴-۲-۴-۴- نقش نظارتی شورا و دهیاری در ارتباط با ساخت راه و تعریض معابر
- ۱۴۲ -۴-۲-۴-۵- نقش نظارتی شورا و دهیار در ارتباط با ساخت و ساز مسکن روستایی
- ۱۴۲ -۴-۳- مشکلات روستا از دید مردم
- ۱۴۳ -۴-۳-۱- علت مشکلات کنونی روستا از دید مردم
- ۱۴۴ -۴-۴- بررسی یافته‌های توصیفی مربوط با شورا و دهیار
- ۱۴۴ -۴-۴-۱- مهم‌ترین مشکل کنونی در حوزه مدیریتی از دید شوراهای و دهیاران
- ۱۴۵ -۴-۴-۲- مهم‌ترین چالش فراروی شوراهای و دهیاران برای حل مسائل روستا
- ۱۴۶ -۴-۴-۳- میزان تخصیص اعتبارات برای اجرای کارها
- ۱۴۶ -۴-۴-۴- تأثیرگذارترین متغیر بر عملکرد شورا و دهیار
- ۱۴۷ -۴-۴-۵- میزان آمادگی مردم در کمک و همکاری با شورا و دهیار
- ۱۴۷ -۴-۴-۶- میزان مشارکت مردم در ارتباط با امور مختلف عمرانی، اجتماعی و خدماتی
- ۱۴۸ -۴-۴-۷- دلایل عدم انگیزه در امر مدیریت
- ۱۴۸ -۴-۴-۸- میزان هماهنگی شورا با دهیار
- ۱۴۹ -۴-۴-۹- تأثیر جمعیت روستا بر عملکرد شورا و دهیاران
- ۱۵۰ -۴-۵- میزان سطح زیر کشت و تعداد دام در روستاهای مورد مطالعه
- ۱۵۱ -۴-۶- یافته‌های تحلیلی
- ۱۵۱ -۴-۶-۱- میزان همبستگی بین وضعیت اجتماعی روستا و کارکرد شورا و دهیاری
- ۱۵۱ -۴-۶-۲- میزان همبستگی بین وضعیت اقتصادی روستا و کارکرد شورا و دهیاری
- ۱۵۲ -۴-۶-۳- میزان موفقیت شوراهای و دهیاری در طبقات مختلف جمعیتی
- ۱۵۳ -۴-۷- میانگین رتبه پاسخ‌های به دست آمده در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی
- فصل پنجم: آزمون فرضیات، نتیجه‌گیری و پیشنهادات**
- ۱۵۶ -۵-۱- آزمون فرضیات
- ۱۵۶ -۵-۱-۱- فرضیه اول: بین وضعیت اقتصادی روستاها و کارکرد شورا و دهیاری رابطه معناداری وجود دارد
- ۱۵۷ -۵-۱-۲- فرضیه دوم: بین وضعیت اجتماعی روستاها و کارکرد شورا و دهیاری رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱۵۷ -۵-۱-۳- فرضیه سوم: به نظر می‌رسد دهیاری‌ها و شوراهای در مدیریت امور روستاهای پرجمعیت و بزرگ کارآیی بهتری دارند.
- ۱۵۸ -۵-۲- نتیجه‌گیری
- ۱۵۹ -۵-۳- پیشنهادات
- ۱۶۳ منابع و مآخذ
ضمائم و پیوست
چکیده انگلیسی

۲۶	۲-۱- تفاوت‌های ماهیتی مدیریت سنتی و مشارکتی در مناطق روستایی
۹۳	۳-۱- تعریف عملیاتی متغیرهای مورد سنجش
۱۰۱	۳-۲- ویژگی‌های دمایی شهر یاسوج طی دوره آماری ۲۰۰۵-۱۹۸۷
۱۰۲	۳-۳- ویژگی‌های رطوبتی شهر یاسوج طی دوره آماری ۲۰۰۵-۱۹۸۷
۱۰۳	۳-۴- ویژگی‌های بارش شهر یاسوج طی دوره آماری ۲۰۰۵-۱۹۸۷
۱۰۶	۳-۵- توزیع فراوانی روستاهای نمونه در طبقات مختلف جمعیتی
۱۰۷	۳-۶- مشخصات جمعیتی روستاهای نمونه
۱۱۰	۳-۷- میانگین وضعیت فعالیت و اشتغال روستاهای مورد مطالعه
۱۱۰	۳-۸- وضعیت فعالیت و اشتغال به تفکیک روستاها
۱۱۱	۳-۹- امکانات دهستان سررودجنوبی
۱۱۶	۴-۱- توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت
۱۱۶	۴-۲- توزیع پاسخگویان بر حسب سن
۱۱۷	۴-۳- توزیع پاسخگویان بر حسب سواد
۱۱۸	۴-۴- توزیع پاسخگویان بر حسب شغل
۱۲۰	۴-۵- میزان رضایت مردم از شورا و دهیار در خصوص ایجاد اشتغال و گسترش صنایع تولیدی
۱۲۱	۴-۶- میزان رضایت مردم از شورا و دهیار در خصوص همکاری با کشاورزان برای بازاریابی محصولات
۱۲۱	۴-۷- میزان پی‌گیری شورا و دهیار برای بهبود وضعیت کشاورزی روستا
۱۲۲	۴-۸- میزان موفقیت شورا و دهیار در خصوص افزایش کمی و کیفی تولیدات روستایی
۱۲۲	۴-۹- آمارهای توصیفی گویه‌های مربوط به بعد اقتصادی
۱۲۳	۴-۱۰- میزان رضایت مردم از عملکرد شورا و دهیار در خصوص حل اختلافات و دعاوی مردم
۱۲۴	۴-۱۱- نقش شورا و دهیار در خصوص همکاری با نیروی انتظامی جهت برقراری نظم و امنیت
۱۲۴	۴-۱۲- میزان موفقیت شورا و دهیار در خصوص معرفی خانواده‌های بی‌سرپرست به کمیته امداد خمینی
۱۲۵	۴-۱۳- میزان دعوت شورا و دهیار از مردم برای شرکت در جلسات رسمی
۱۲۶	۴-۱۴- میزان موفقیت شورا و دهیاری در ارتباط با امدادرسانی به روستاییان در مواقع بحرانی
۱۲۶	۴-۱۵- میزان مهارت، تخصص، سطح سواد و روابط عمومی شورا و دهیار در پی‌گیری امور
۱۲۷	۴-۱۶- میزان توجه، و عنایت شورا و دهیار برای حل مشکلات و انجام سریع کارها
۱۲۷	۴-۱۷- میزان موفقیت شورا و دهیار در خصوص جلب مشارکت اهالی در امر جمع‌آوری زباله از سطح روستا
۱۲۸	۴-۱۸- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با تسهیل فرایند همکاری با سازمان‌های دولتی
۱۲۸	۴-۱۹- میزان رضایت کلی مردم از نحوه عملکرد شورا و دهیار
۱۲۹	۴-۲۰- توانایی تشخیص و ارائه راه‌حل توسط شورا و دهیار در زمینه مسائل آموزشی روستا
۱۲۹	۴-۲۱- میزان ارتباط صمیمی، دوستانه و عاطفی اعضای شورا و دهیار با مردم
۱۳۰	۴-۲۲- میزان همکاری و مشارکت اهالی با شورا و دهیار در انجام امور روستا
۱۳۱	۴-۲۳- میزان هماهنگی شورا و دهیار
۱۳۱	۴-۲۴- میزان مراجعه روستاییان به شورا و دهیار برای ارائه مشاوره جهت توسعه روستا
۱۳۲	۴-۲۵- مشارکت روستاییان در زمینه‌های مختلف عمرانی
۱۳۲	۴-۲۶- مشارکت روستاییان در پرداخت نقدی
۱۳۳	۴-۲۷- آمارهای توصیفی مربوط به گویه‌های بعد اجتماعی

- ۱۳۴ -۴- ۲۸- میزان رضایت مردم از شورا و دهیار در خصوص حفظ سلامت و بهداشت محیط روستا
- ۱۳۵ -۴- ۲۹- میزان رضایت مردم از شورا و دهیار در خصوص جلوگیری از فرسایش خاک
- ۱۳۵ -۴- ۳۰- نقش شورا و دهیار در خصوص دسترسی به آب سالم
- ۱۳۶ -۴- ۳۱- نقش شورا و دهیار در ارتباط با نصب سطل زباله در روستا و دفن بهداشتی زباله
- ۱۳۷ -۴- ۳۲- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با جمع‌آوری و سیستم بهداشت دفع فاضلاب
- ۱۳۷ -۴- ۳۳- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با پاکیزگی محیط و منظر روستا
- ۱۳۸ -۴- ۳۴- عملکرد شورا و دهیار در ارتباط با جمع‌آوری و زهکشی آبهای سطحی
- ۱۳۸ -۴- ۳۵- آمارهای توصیفی مربوط به بعد محیطی
- ۱۳۹ -۴- ۳۶- میزان رضایت مردم از شورا و دهیار در خصوص شبکه حمل و نقل، اصلاح و توسعه شبکه معابر روستا
- ۱۴۰ -۴- ۳۷- میزان رضایت مردم از عملکرد شورا و دهیار در خصوص تهیه و اجرای طرح هادی
- ۱۴۱ -۴- ۳۸- میزان موفقیت شورا و دهیار در خصوص ساماندهی گورستانها
- ۱۴۱ -۴- ۳۹- نقش نظارتی شورا و دهیار در ارتباط با ساخت راه و تعریض معابر
- ۱۴۲ -۴- ۴۰- نقش نظارتی شورا و دهیار در ارتباط با ساخت و ساز مسکن روستایی
- ۱۴۲ -۴- ۴۱- آمارهای توصیفی مربوط به گویه‌های بعد کالبدی
- ۱۴۳ -۴- ۴۲- مشکلات کنونی روستا از دید مردم
- ۱۴۴ -۴- ۴۳- علت مشکلات کنونی روستا از دید مردم
- ۱۴۵ -۴- ۴۴- مشکلات کنونی در حوزه مدیریتی از دید مدیران اجرایی روستاها
- ۱۴۵ -۴- ۴۵- مهم‌ترین چالش فراروی شوراها و دهیاران برای حل مسائل روستا
- ۱۴۶ -۴- ۴۶- میزان تخصیص اعتبارات برای اجرای کارها
- ۱۴۷ -۴- ۴۷- تأثیرگذارترین متغیر بر عملکرد شورا و دهیار
- ۱۴۷ -۴- ۴۸- میزان آمادگی مردم در کمک و همکاری با دهیار و شورا
- ۱۴۸ -۴- ۴۹- میزان مشارکت مردم در ارتباط با امور مختلف عمرانی، اجتماعی، خدماتی
- ۱۴۸ -۴- ۵۰- دلایل عدم انگیزه در امر مدیریت
- ۱۴۹ -۴- ۵۱- میزان هماهنگی شورا و دهیار
- ۱۴۹ -۴- ۵۲- تأثیر جمعیت روستا بر عملکرد شورا و دهیار
- ۱۵۰ -۴- ۵۳- سطح زیر کشت محصولات زراعی و باغی و تعداد دام روستاهای مورد مطالعه
- ۱۵۱ -۴- ۵۴- ارزیابی همبستگی بین میزان مشارکت روستاییان و کارکرد شورا و دهیار
- ۱۵۲ -۴- ۵۵- ارزیابی همبستگی بین سطح زیرکشت، تعداد دام روستا و کارکرد شورا و دهیار
- ۱۵۳ -۴- ۵۶- میانگین رتبه پاسخ‌های به دست آمده در طبقات مختلف جمعیتی
- ۱۵۳ -۴- ۵۷- نتایج آزمون کروسکال والیس
- ۱۵۴ -۴- ۵۸- میانگین رتبه پاسخ‌های به دست آمده از عملکرد شورا و دهیار در ابعاد مختلف
- ۱۵۶ -۵- ۱- ضریب همبستگی بین وضعیت اقتصادی روستا و کارکرد شورا و دهیاری
- ۱۵۶ -۵- ۲- ضریب همبستگی بین وضعیت اجتماعی روستا و کارکرد شورا و دهیاری

۳۰	شکل ۲-۱- فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت روستایی
۴۳	شکل ۲-۲- نظام سلسله مراتب در نظام های تولید کشاورزی سنتی ایران
۴۴	شکل ۲-۳- هرم قدرت روستاها قبل از اصلاحات ارضی
۴۷	شکل ۲-۴- مدیریت روستایی در جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۷-۱۳۵۷
۴۸	شکل ۲-۵- مدیریت روستایی پس از تأسیس دهیاری‌ها (از سال ۱۳۷۷ تا کنون)
۷۷	شکل ۲-۶- معیارهای مؤثر بر کیفیت محیط روستایی
۸۱	شکل ۲-۷- کیفیت زندگی و شاخص‌های مورد سنجش
۸۹	شکل ۳-۱- دیاگرام فرایند تحقیق
۹۶	شکل ۳-۲- مدل مفهومی و اجرایی تحقیق
۱۰۱	شکل ۳-۳- متوسط میانگین دمای یاسوج طی دوره آماری ۲۰۰۵-۱۹۸۷
۱۰۲	شکل ۳-۴- روند تغییرات رطوبت یاسوج طی دوره آماری ۲۰۰۵-۱۹۸۷
۱۰۴	شکل ۳-۵- روند تغییرات سالانه و ماهانه بارش یاسوج طی دوره آماری ۲۰۰۵-۱۹۸۷
۱۰۷	شکل ۳-۶- توزیع فراوانی روستاهای نمونه در طبقات مختلف جمعیتی
۱۱۳	شکل ۳-۷- مطالعات صورت گرفته در فرایند تحقیق
۱۱۶	شکل ۴-۱- توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت
۱۱۷	شکل ۴-۲- توزیع پاسخگویان بر حسب گروه‌های مختلف سنی
۱۱۸	شکل ۴-۳- توزیع پاسخگویان بر حسب سواد
۱۱۸	شکل ۴-۴- توزیع پاسخگویان بر حسب شغل
۱۴۴	شکل ۴-۵- علت مشکلات کنونی روستا از دید مردم
۹۶	نقشه ۳-۱- موقعیت سیاسی دهستان سررودجنوبی
۹۷	نقشه ۳-۲- روستاهای دارای شورا و دهیاری دهستان سررودجنوبی
۹۸	نقشه ۳-۳- توپوگرافی دهستان سررودجنوبی
۱۰۸	نقشه ۳-۴- پراکندگی روستاهای نمونه
۱۰۸	نقشه ۳-۵- طبقات جمعیتی دهستان سررودجنوبی سال ۱۳۸۵
۱۱۲	نقشه ۳-۶- راههای ارتباطی دهستان سررودجنوبی

فصل اول:

کلیات تحقیق

از زمانی که توسعه روستایی مورد توجه جهانیان قرار گرفت، در کنار آن نیز مدیریت روستایی مدنظر برنامه‌ریزان و صاحب‌نظران قرار گرفت. امروزه صاحب‌نظران توسعه، رسیدن به توسعه یکپارچه و پایدار را مستلزم مشارکت گسترده و عمومی مردم و نهادهای نمودن مشارکت مردم را در این فرایند در گرو ایجاد تشکلهای متکی بر مردم می‌دانند. نهادهایی که بتوانند با تکیه بر اداره امور مردم و ارتباط منطقی و رسمی با دولت، ضامن برقراری ارتباط پایدار و دوسویه مردم بر عهده داشته باشند. تشکیل شوراهای اسلامی روستا و دهیاری در نواحی روستایی، اقدامی بسیار مؤثر در فرایند مردم‌سالاری و مشارکت مردم در سرنوشت خویش محسوب می‌شود. با توجه به شکل‌گیری این نهادهای جدید مدیریتی در روستاها و با گذشت سه دوره از تجربه اجرایی آن، ارزیابی و تحلیل عملکرد این شوراها در دستیابی به اهداف توسعه روستایی قابل بررسی است. وجود شوراها و دهیاری‌ها به عنوان نهاد مشارکتی و مردمی در سطح روستاها که در واقع حلقه اتصال میان مردم و ارگان‌ها و دست‌اندرکاران اجرایی دولت است، می‌تواند نقش مهمی در فرایند توسعه روستایی داشته باشد. با توجه به پشت سر نهادن دو دوره از زمان فعالیت شوراهای روستایی و دهیاری‌ها و ضرورت آگاهی از میزان نقش‌آفرینی آنها در فرایند توسعه روستایی، ارزیابی و تحلیل عملکرد این شوراها و دهیاری‌ها برای دستیابی به نقاط ضعف و قوت شوراها و دهیاری و نحوه عملکرد آنها خواهد بود. لذا بررسی و تحلیل عملکرد شوراهای روستا و دهیاری می‌تواند مقدمه‌ای برای شناخت مسائل و مشکلات شوراهای اسلامی روستا و دهیاری و نیز مسائل نقاط روستایی کشور باشد. این پژوهش به بررسی نقش شوراها و دهیاری در ساماندهی مدیریت روستایی در دهستان سررود جنوبی از شهرستان یاسوج در چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی پرداخته است. فصل اول این پژوهش به کلیات تحقیق مربوط می‌شود. در فصل دوم مباحث مربوط به مبانی نظری مدیریت بررسی شده است. فصل سوم به روش‌شناسی و تکنیک‌های تحقیق و شناخت منطقه اختصاص دارد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از روش‌های انتخاب شده در فصل چهارم مورد بررسی قرار گرفته است، آزمون فرضیات، نتیجه‌گیری و پیشنهادات فصل پنجم این پژوهش را تشکیل می‌دهد.

۱-۱- بیان مسأله

مدیریت، مهمترین عامل در حیات، رشد و بالندگی یک جامعه است و روند حرکت از وضع موجود به سوی وضع مطلوب را کنترل می‌کند. یکی از محورهای اساسی در تحلیل مسائل روستایی، توجه به ساختار مدیریت در این جوامع است. روستا کوچکترین واحد تشکیلات اجتماعی در ایران محسوب می‌شود و بدیهی است که این واحد اجتماعی به لحاظ وجود مناسبات اجتماعی، اقتصادی و پایبند بودن افراد به قوانین عرفی و مدنی نمی‌تواند از تشکیلات سازمان مدیریتی بی‌نیاز باشد. روستاها به منزله مکان‌هایی خاص با شیوه زندگی و فعالیت‌هایی متفاوت نسبت به شهرها نیازمند الگوی مدیریتی مجزا و منطبق با شرایط اقتصادی، اجتماعی و بوم‌شناختی حاکم بر روستا هستند. مدیریت توسعه روستایی فرایند چند جانبه‌ای است که شامل سه رکن مردم، دولت و نهادهای عمومی است. در این فرایند با مشارکت مردم و از طریق تشکیلات و سازمان‌های روستایی، برنامه‌ها و طرح‌های توسعه تدوین و اجرا گردیده و تحت نظارت و ارزشیابی قرار می‌گیرد (رضوانی؛ ۱۳۸۳، ۲۱۱).

بنابراین مدیریت توسعه روستایی در فرایند توسعه روستایی یکپارچه و پایدار نقش اساسی دارد. مدیریت روستایی در ایران دارای رویکرد چند گانه‌ای است که در قالب دو مقطع زمانی قبل از انقلاب اسلامی و پس از انقلاب اسلامی است. تا قبل از انقلاب اسلامی، تفکرات مدیریت روستایی بر دیدگاه‌های حاکمان و حکومتها و اعمال قوانین از سوی آنها بود. اما پس از انقلاب مدیریت روستایی بر محور بینش روستاییان و جامعه روستایی استوار گردید و وظیفه مدیریت روستایی بر عهده شوراهای اسلامی روستا سپرده شد و این شوراها در عمل نمایندگان واقعی مردم و منتخبین واجد شرایط محسوب می‌شد. به موجب اصل یکصدم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزش و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می‌گیرد که اعضای آن‌را مردم همان محل انتخاب می‌کنند. برای

حصول به یک نظام همه‌جانبه توسعه روستایی، بدون ارزش‌گذاری به رهبران محلی و باور توانایی‌های بالفعل و بالقوه آنان و ایجاد تشکل‌های مردمی تحقق نخواهد یافت (مهدوی؛ ۱۳۸۴، ۷۵).

در سال ۱۳۶۵ با اصلاح قوانین مربوط به شوراهای اسلامی، جهادسازندگی به عنوان متولی نخست مدیریت روستایی در ایران مطرح شد و عمده‌تأتمای مسائل مربوط به روستاهای ایران بر عهده این نهاد بود. علاوه بر جهادسازندگی، بنیاد مسکن نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین متولیان امور مربوط به روستاها پس از انقلاب مطرح شد. نقطه عطف تحولات در مدیریت روستایی ایران مربوط به قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی در سال ۱۳۷۵ می‌باشد در این قانون به شورای اسلامی به عنوان تنها نهاد مدیریت در روستاها تأکید شد به دنبال تصویب قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی در سال ۱۳۷۷، دومین دوره آن در سال ۱۳۸۱ تشکیل گردید و در دوره دوم فعالیت شوراها، دهیاری‌ها به عنوان یک سازمان محلی روستایی به وجود آمد و گسترش یافت (رضوانی، ۱۳۸۳؛ ۲۱۵).

شکل‌گیری نهادی رسمی و قانونی برای تثبیت امور عمومی در روستاها برای اولین بار در قالب دهیاری تجلی یافت (اکبری؛ ۱۳۸۲، ۱۴۵).

دهیاری‌ها به عنوان نهادهای عمومی غیردولتی می‌باشند که اداره امور محلی را با نظارت روستاییان از طریق شوراهای اسلامی روستا به انجام می‌رسانند و در حوزه عرصه امور عمومی و خدمات وظایفی دارند. در ابتدای راه‌اندازی دهیاری‌ها مجوز تأسیس برای همه روستاهای بالای ۲۰ خانوار صادر می‌شد اما در ادامه کار ایجاد این نهاد در روستاهای کوچک مورد تردید واقع شد و چنین استدلال شد که تأسیس دهیاری در اینگونه روستاها به لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه نیست و اولویت با روستاهای بزرگی است که هم به لحاظ جمعیتی و هم توان بالاتر اقتصادی برای حمایت مالی از این نهاد عمومی امکانات مناسب‌تری دارند. دهیاری‌ها به عنوان سازمان‌های محلی از یک طرف با دولت از طریق نمایندگی‌های آن در منطقه (استانداریها و فرمانداریها) در ارتباطند و از طرف دیگر از طریق شورا با مردم مرتبط می‌شوند از آنجا که نهادهای محلی بخشی از قدرت خود را از مردم می‌گیرند مشارکت نقش مهمی در موفقیت آنها دارد (بدری؛ ۱۳۸۶، ۱۶۱). میزان مشارکت روستاییان در فعالیت‌های دهیاری بستگی به شرایط اجتماعی

و فرهنگی روستاها و نیز میزان حمایت‌های دولتی دارد. از آنجا که یکی از ملاک‌های اصلی برای اعطای کمک‌های دولتی میزان جمعیت روستاست، روستاهای کوچک از حمایت کمتری برخوردار بوده و این عامل می‌تواند سطح مشارکت اهالی را تحت تأثیر قرار دهد (بدری؛ ۱۳۸۶، ۱۶۵).

نکته حائز اهمیت آنکه با توجه به تصویب قوانین جدید در مدیریت روستایی و اجرای این مصوبات برای تجهیز منابع انسانی در توسعه زیرساخت‌ها تلاش زیادی شده و در خصوص مشارکت مردمی و مدیریت روستایی تأکید کافی صورت گرفته است با این وصف علی‌رغم اقدامات انجام شده از سوی وزارت جهادسازندگی و اتخاذ سیاست‌ها و راهبردها برای آینده، مهاجرت از روستاها به شهرها و تخلیه روستاها همچنان وجود دارد و این امر نشان‌دهنده ضعف عملکردی در مدیریت روستایی پس از انقلاب اسلامی است. محدودیت‌ها و مشکلات این نظام متأثر از شرایط جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کل جامعه می‌باشد. نظام اداری روستا باید در چارچوب این مشکلات و محدودیت‌ها عمل کند از جمله چالش‌ها و مشکلات مدیریت روستایی می‌توان از موازی‌کاری و تداخل دستگاه‌های اجرایی، منابع مالی پایدار، مشارکت مردم محلی، آموزش نیروی انسانی متخصص و نداشتن متولی مشخص برای مدیریت کلان توسعه روستایی نام برد. عدم مدیریت صحیح روستایی به عنوان یکی از مشکلات اساسی در روستاها، مانع مهمی در مقابل توسعه روستایی محسوب می‌شود. روستاهای شهرستان یاسوج در جنوب-غرب ایران نیز از این وضعیت مستثنی نمی‌باشد. دهستان سررود جنوبی دارای ۶۳ روستا می‌باشد. برای توسعه روستاهای این منطقه نیازمند به مدیریت صحیح دهیاران و شوراهای می‌باشد. همه روستاهای منطقه از این تشکیلات برخوردار نیستند و روستاهایی هم که از این تشکیلات برخوردارند با مشکلاتی روبرو هستند. مشکلات مدیریتی دهیاران و شوراهای منطقه در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی قابل بررسی است. با توجه به مطالب گفته شده سوالات زیر مطرح می‌شود.

۱- شوراهای دهیاری‌ها تا چه اندازه در ساماندهی مدیریت روستایی ایران توانسته‌اند نقش ایفا نمایند؟

۲- آیا بین کارکرد دهیاری‌ها و شوراهای روستایی در راستای میزان مشارکت و ساماندهی مدیریت

روستایی رابطه‌ای وجود دارد؟

۳- آیا بین کارکرد دهیاری‌ها و شوراهای روستایی با وضعیت اقتصادی روستاها رابطه‌ای وجود دارد؟

۴- آیا دهیاری‌ها و شوراهای در اداره مدیریت امور روستاهای پرجمعیت و بزرگ کارایی بهتری دارند؟

۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

بیش از ۳۰ درصد از جمعیت کشور در محیط‌های روستایی ساکن هستند این جمعیت نیازمند برنامه-ریزی و مدیریت در جهت توسعه ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی فرهنگی و سیاسی می‌باشد. شهرستان یاسوج نیز به عنوان یکی از شهرهای مهم جنوب غربی کشور از ساختار اجتماعی و اقتصادی خاصی پیروی می‌کند. قرار گرفتن ۸۱/۷۵ درصد از جمعیت این شهرستان در مناطق روستایی نشان از اهمیت این بخش در روند توسعه این شهرستان می‌باشد برخورداری از مدیریت کارآ و موثر در سطوح مختلف از کلان تا خرد و توجه به بحث مربوط به مدیریت روستایی می‌تواند زمینه لازم برای توسعه و پیشرفت شهرستان مذکور را فراهم آورده و علاوه بر آن بالا رفتن سطح زندگی را در سطح این شهرستان به همراه داشته باشد.

۱-۳- فرضیات تحقیق

- ۱- بین وضعیت اقتصادی روستاها و کارکرد دهیاری‌ها و شوراهای رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین وضعیت اجتماعی روستاها و کارکرد دهیاری‌ها و شوراهای رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- به نظر می‌رسد دهیاری‌ها و شوراهای در مدیریت امور روستاهای پرجمعیت و بزرگ کارایی بهتری دارند.

۱-۴- اهداف تحقیق

- ۱- شناخت نقش و اهمیت دهیاری‌ها و شوراهای در توسعه روستا جهت توسعه و پیشرفت روستا.
- ۲- ارائه راهکاری جهت بالا بردن همکاری میان شوراهای و دهیاری‌ها با مردم جهت توسعه و پیشرفت روستا.
- ۳- شناسایی مشکلات اقتصادی و اجتماعی و محیطی و کالبدی در روستاها.

۱-۵- پیشینه تحقیق

ذات هر تحقیقی چنان است که جهت تقویت محتوای پژوهش، نیازمند استفاده از تجارب پیشینیان می‌باشد؛ زیرا تحقیق صرف که تکروری کرده و یافته‌های دیگران را مد نظر قرار نمی‌دهد، مطمئناً یک بعدی بوده و مسیر درست را نمی‌تواند پیدا کند. تحقیقات انجام گرفته پیشین به چراغی می‌مانند که مقداری از راه را به ما نشان می‌دهند و راهگشایند. لازم به ذکر است که در مورد منطقه مطالعه شده در این پژوهش، تا کنون تحقیقی در زمینه نقش شوراها و دهیاری در ساماندهی مدیریت روستایی صورت نگرفته است. در زمینه مدیریت روستایی در ایران، مطالعاتی که صورت گرفته به سه شکل عمده دیده می‌شود، شکل اول دید صرفاً تاریخی به مسأله مدیریت روستایی دارد، مانند کتاب مدیریت روستایی در ایران، نوشته مهدی طالب که به روند تاریخی مدیریت در روستا از قبل از مشروطیت تا زمان حاضر پرداخته و جایگاه وظایف و قوانین مرتبط با آن را در سطوح قوانین کشوری مورد بررسی و تحلیل قرار داده است. شکل دوم، گاه در بعضی از کتاب‌های مرتبط با مسائل روستا می‌توان فصلی را در باب مدیریت روستایی مشاهده نمود. مانند برنامه‌ریزی روستایی در ایران (لنگرودی، ۱۳۸۲)، مقدمه‌ای برنامه‌ریزی توسعه روستایی در ایران (رضوانی، ۱۳۸۳)، مدخلی بر جغرافیای روستایی ایران (حسینی ابری)، برنامه‌ریزی روستایی (صیدایی، ۱۳۸۸) و ... که در این کتابها، سیر تاریخی و قوانین مدیریت روستایی، تبیین جایگاه و تأثیرات آن در طرح‌های عمران روستا و ... بررسی شده است. شکل سوم، کتابها و مقالات و طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های دانشجویی که در ارتباط با موضوع پایان‌نامه است که در این تحقیق به تعدادی از این تحقیقات انجام یافته اشاره می‌شود.

بررسی عملکرد ده ساله شوراهای اسلامی شهرستان خواف، که توسط مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی خراسان، در سال ۱۳۷۰ انجام گردیده است.

تحلیل عملکرد شوراهای اسلامی روستایی استان هرمزگان که توسط جهادسازندگی استان هرمزگان در سال ۱۳۷۳ به انجام رسیده است.

ارزیابی عملکرد شوراهای اسلامی روستایی استان آذربایجان غربی که توسط معاونت ترویج و مشارکت مردمی وزارت جهاد سازندگی در سال ۱۳۷۳ انجام شده است.

جهانبخش (۱۳۶۸) در پایان نامه خود تحت عنوان " بررسی شوراهای اسلامی روستایی و نقش آنها در توسعه روستایی " که در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران انجام شده است، به مطالب زیر توجه کرده است: نقش شوراهای روستایی به عنوان یک نهاد قدرت در روستا، ضرورتها و عوامل تشکیل شوراهای روستایی، نقش شوراهای روستایی در جلب مشارکت مردم در امر توسعه، مقایسه شوراها با نهادهای پیشین، قدرت در روستا از جنبه میزان جلب مشارکت مردم، بررسی مشکلات شوراها و عوامل به وجود آمدن آنها، بررسی قوانین مربوط به شوراها و تحولات آنها در طول تشکیل شوراها، رابطه شوراها با سایر نهادها و سازمانهای دولتی، و مشکلات شوراها در این مورد، نقش شوراهای روستایی در توسعه روستایی، بررسی نظرات مردم روستا در مورد شوراهای روستایی و تلقی آنها از این نهاد و عملکرد آن؛ و بررسی عملکرد شوراهای روستایی در زمینههای مختلف عمرانی، خدماتی، کشاورزی و سایر مسائل روستایی.

صادقی چم چنگی (۱۳۸۰) در پایان نامه خود تحت عنوان نظام مدیریت روستایی و نقش مشارکت آن در اجرای طرحهای عمرانی، مطالعه موردی بخش سامان، به این نتایج رسید که با توجه به اینکه برخی موانع و کمبود امکانات مالی و قانونی بر سر راه شوراهای اسلامی که نهادی جوان هستند وجود دارد، و این آغاز نیز مثل همه آغازها کامل نیست و باید به مرور زمان تکامل یابد ولی این شوراها اکثر موارد توانسته اند خدمات خویش را در سطحی بالاتر از گذشته ارائه دهند، روی هم رفته مردم احساس می کنند در پی فعالیت شوراها از امکانات و خدمات بیشتری بهره مند شده اند. شوراها در اداره یک نظام نسبتاً خودگردان با تکیه بر مشارکت، کارایی نسبتاً موفق داشته اند.

عسگری (۱۳۸۰) پایان نامه خود را تحت عنوان "مدل بندی شورای روستایی برای توسعه روستایی در شهرستان ایلام " با بهره گیری از نگرش سیستمی با هدف طراحی و ارائه مدلی مناسب برای بهینه سازی نقش مدیریتی شوراهای روستایی در مناطق روستایی شهرستان ایلام انجام داده است. نتایج حاصله از